

Polsko

Polsko (pol. *Polska*), oficiální název **Polská republika** (*PR*, pol. ☞ *Rzeczpospolita Polska*, *RP*), je stát ležící ve střední Evropě. Polsko hraničí s Německem na západě, s Českem a Slovenskem na jihu, Běloruskem a Ukrajinou na východě a s Litvou a Ruskem (Kaliningradská oblast) na severu. Ze severu má Polsko přístup k Baltskému moři se 770 km pobřeží.^[2] Povrch je převážně rovinatý, hory tvoří většinu jižní hranice.

Počátky polského státu a jeho christianizace sahají do 10. století;^[3] Polské království, které roku 1569 prohloubilo unii s Litvou, bylo jedním z mocných evropských států, avšak zaniklo v trojím dělení Polska (1772–1795). Roku 1918 bylo Polsko obnoveno jako republika. Po 2. světové válce, která zemi těžce postihla, bylo Polsko do roku 1989 součástí Východního bloku.

Současné Polsko je s 38 miliony obyvatel osmý nejlidnatější stát Evropy; oproti minulým dobám však tvoří po roce 1945 naprostou většinu Poláci, nábožensky římští katolíci. Největší koncentrace obyvatelstva a průmyslu je v Horním Slezsku. Hlavním městem je Varšava, do raného novověku jím byl Krakov.

Polsko je mj. členskou zemí Evropské unie, Severoatlantické aliance (NATO), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Světové obchodní organizace (WTO) a Visegrádské skupiny.

Obsah

Název

Historie

- Od středověku k rozdělení Polska
- Mezi Ruskem, Pruskem a Rakouskem
- Sjednocení Polska až druhá světová válka
- Po roce 1945
- Po roce 1989

Geografie

- Povrch a vodstvo
- Podnebí
- Ochrana přírody

Politika

- Administrativní dělení

Ekonomika

Polská republika Rzeczpospolita Polska

vlajka

znak

Hymna: *Mazurek Dąbrowskiego*

Geografie

Poloha Polska

Hlavní město:	Varšava (<i>Warszawa</i>)
Rozloha:	312 679 km² (70. na světě) z toho 2,6 % vodní plochy
Nejvyšší bod:	Rysy (2499,2 m n. m.)
Časové pásmo:	+1
Poloha:	52° s. š., 19° v. d. (https://tools.wmflabs.org/geohack/geohack.php?params=52_N_19_E_type%3Alandmark&language=cs&page=Polsko)
Geodata (OSM):	OSM (http://www.openstreetmap.org/browse/relation/49715), WMF

Vývoj od 80. let 20. století

Energetika

Doprava

Silniční doprava

Železniční doprava

Letecká doprava

Městská doprava

Vodní doprava

Cestovní ruch

Obyvatelstvo

Náboženství

Etnické složení

Města

Kultura

Literatura

Film

Hudba

Výtvarné umění

Věda a vzdělání

Sport

Kulturní dědictví UNESCO

Svátky

Odkazy

Reference

Literatura

Související články

Externí odkazy

Název

Název Polsko se odvozuje od názvu kmene *Polanů*, který žil ve *Velkopolsku* (část Polska). Slovo *Polané* se dá přeložit jako *obývající otevřené pole*. Je možné připustit, že hlavní náplní toho kmene bylo zemědělství na rozdíl od jiných tehdejších kmenů, např. *Vislanů* či *Mazovčanů* obývajících *lesnaté* oblasti.

V minulosti se používal i *latinský* název *terra Poloniae* – *Polská zem* nebo *Regnum Poloniae*. Název Polsko se začal používat pro celou zemi v 11. století.

Historie

Podrobnější informace naleznete v článku Dějiny Polska.

(https://tools.wmflabs.org/wiwoasm/osm-on-ol/kml-on-ol.php?lang=wiki&data&title=Q36)	
Obyvatelstvo	
Počet obyvatel:	38 433 600 ^[1] (35. na světě, 31. 12. 2017)
Hustota zalidnění:	123 ob. / km² (91. na světě)
HDI:	▲ 0,843 (velmi vysoký) (36. na světě, 2014)
Jazyk:	polština (úřední jazyk), němčina, běloruština, kašubština, litevština (pomocné úřední jazyky)
Národnostní složení:	Poláci: 94,8 %, Slezané: 2,2 %, ostatní 3,0 %
Náboženství:	katolické 89 %, ostatní: 11 %
Státní útvar	
Státní zřízení:	parlamentní republika
Vznik:	11. listopadu 1918 (obnovení) (sjednocením částí území zabraných Ruskem, Německem a Rakouskem koncem 18. století)
Prezident:	Andrzej Duda
Předseda vlády:	Mateusz Morawiecki
Měna:	złoty (PLN)
HDP/obyv. (PPP):	26 455 USD
Mezinárodní identifikace	
ISO 3166-1:	616 POL PL
MPZ:	PL
Telefonní předvolba:	+48
Národní TLD:	.pl
 multimediální obsah na Commons	

Od středověku k rozdělení Polska

Rekonstrukce usedlosti lužické kultury z doby bronzové, Biskupin, cca 700 př. n. l.

Polsko jako státní útvar existovalo již v 10. století. První zprávy o něm pocházejí z roku 962/963 a týkají se knížete Měška I., který je prvním historicky doloženým vládcem polského státu. V roce 965 Mieszko I /Měško I/ vzal si za manželku českou princeznu Doubravu a v roce 966 za prostřednictví Čechů, Polsko přijalo křesťanství. Jeho rod, Piastovci, vládl v Polsku až do

Jagellonská Evropa na konci 15. století

roku 1370, často ve sporech s českými Přemyslovci. Roku 1025 se Boleslav Chrabrý nechal jako první polský vládce korunovat polským králem; titul však nebyl dědičný. Roku 1241 musela polská knížectví čelit mongolskému vpádu, po kterém došlo k zesílení německé kolonizace Slezska. Roku 1320 nastoupil na trůn Vladislav I. Lokýtek, jemuž se podařilo sjednotit v té době rozdrobený polský stát.^[4]

Roku 1385 bylo smlouvou v Krevě dohodnuto spojení polského království s litevským velkoknížectvím. Na polský trůn usedli litevští velkovévodové z rodu Jagellonců. Toto soustátí existovalo ve formě volné polsko-litevské personální unie až do roku 1569, kdy byla Litva tzv. lublinskou unií těsněji spojena s polským královstvím. K velkému rozkvětu polsko-litevského dvojstátí došlo v 16. století. To provázelo oslabování moci panovníka a velký růst vlivu početné šlechty. V důsledku toho začal být tento stát nazýván Rzecz Pospolita Obojga Narodów (věc veřejná obou národů, překlad latinského *res publica*). V polovině 17. století Polskem otřásl Chmelnického povstání na Ukrajině a následné války s Osmanskou říší, Švédskem, Ruskem a nájezdy krymských Tatarů. Posilování šlechty a vnitřní rozbroje během 17. století oslabily zemi, takže v letech 1772, 1793 a 1795 si Rusko, Prusko a Rakousko v trojím dělení rozdělily Polsko na základě vzájemné dohody.

Mezi Ruskem, Pruskem a Rakouskem

- Hranice Polska po roce 1945
- Hranice Polska 1918–1939
- Polsko-litevská unie 1569
- Polsko okolo roku 1000

V letech 1807–1815 zřídil francouzský císař Napoleon Bonaparte na části území předtím zabraným Pruskem a Rakouskem Varšavské knížectví, které se stalo Napoleonovým spojencem. Po jeho porážce bylo zrušeno a na jeho místě bylo zřízeno autonomní Království polské, podléhající ruskému carovi. Roku 1831 vypuklo ve Varšavě a dalších místech Listopadové povstání, jedno z největších národních povstání 19. století, které však bylo carskou armádou potlačeno; následkem toho byla v roce 1832 jeho autonomie knížectví omezena a roku 1866

Území, kde byla roku 1910 převažujícím jazykem polština (světle modře). Poláci byli v letech 1795–1918 rozděleni mezi Německou říši, Rakousko-Uhersko a Ruskou říši

zcela zrušena.

Část obsazená Rakouskem nesla název Království haličsko-vladiměřské (s autonomní vládou od roku 1861). Město Krakov s okolím bylo v letech 1815–1846 nezávislou Krakovskou republikou (pod patronátem tří sousedních mocností); po potlačení Krakovského povstání bylo připojeno k Rakouské Haliči, jejíž východní část obývali převážně Malorusové (Ukrajinci) a Židé. Přes národnostní třenice a relativní zaostalost byla rakouská část s městy Krakov a Lvov v 2. polovině 19. století díky mírnějšímu pronásledování hlavní scénou polské kultury a vědy.^[5]

Území obsazené Pruskem se nazývalo v letech 1815–1848 Poznaňské velkovévodství (s omezenou autonomií), poté (pod názvem Provincie Poznaň) byla jeho autonomie rovněž zrušena. Hospodářsky rozvinuté Slezsko náleželo Prusku již od sedmileté války, Pomořansko bylo připojeno ještě dříve. Pruský zábor měl oproti ruskému a rakouskému více průmyslu, zemědělství a železnic.

Sjednocení Polska až druhá světová válka

Podrobnější informace naleznete v článcích Druhá Polská republika, Sovětské represe proti Polákům a polským občanům 1939–1946 a Německé zločiny v Polsku za druhé světové války.

Během první světové války po obsazení většiny polského území do té doby patřícího Rusku Německem a Rakouskem bylo na tomto území zřízeno autonomní Polské království jako loutkový stát pod patronátem Ústředních mocností.

Polsko opět získalo skutečnou suverenitu až v roce 1918 po porážce Ústředních mocností. Nezávislost si udrželo i v následné válce se sovětským Ruskem. O své hranice bojovalo též s Ukrajinci, Němci, Čechy a Litevci. Druhá polská republika byla ustavena jako parlamentní republika, avšak kvůli neochotě polských politických stran se dohodnout, nacionálnímu napětí a hospodářským potížím byly polské vlády velmi nestabilní; ozývalo se volání po vládě pevné ruky, které roku 1926 vyslyšel maršál Józef Piłsudski, který provedl puč a zavedl vojenskou diktaturu (tzv. sanační režim), která vedla k politické perzekuci a potlačování demokratických principů a práv. Před vypuknutím druhé světové války měl důležitou pozici v Polsku maršál Edward Śmigły-Rydz a ministr zahraničí Józef Beck.^[6]

Na počátku druhé světové války v roce 1939 bylo Polsko okupováno Německem a Sovětským svazem. Během války bylo zničeno mnoho polských měst (zejména Varšava po Varšavském povstání) a jeho území se stalo hlavním dějištěm holocaustu. Odhaduje se, že během německé okupace Polska zahynulo přes 5 milionů etnických Poláků a polských Židů. Přibližně 22 tisíc důstojníků a příslušníků polské inteligence bylo na Stalinův příkaz povražděno v roce 1939 při tzv. Katyňském masakru a několik desítek tisíc předních Poláků bylo zavražděno ve stejný rok Němci během tzv. operace Tannenberg v rámci nacistického plánu genocidy Generalplan Ost. Ve východních oblastech bylo povražděno ukrajinskými nacionalisty z UPA až 100 000 polských civilistů.^[7]

V roce 1945 jaltská konference přijala rozhodnutí, že východní hranice Polska povede po Curzonově linii a Sovětský svaz většinu svého původního záboru ve východních oblastech osídlených převážně Bělorusy a Ukrajinci anektoval; jako „odškodnění“ byla k Polsku naopak připojena západní „nová území“ až po dnešní hranici s Německem na Nise a Odře. Posun hranic vyvolal obrovské nucené přesuny obyvatelstva, kdy Poláci přicházeli z území anektovaných Sovětským svazem a osidlovali zejména západní území, z nichž bylo vyhnáno německé (a tedy prakticky veškeré) obyvatelstvo. V roce 1947 během Operace Visla bylo ze svých domovů násilně vysídleno ukrajinské obyvatelstvo.

Po roce 1945

Podrobnější informace naleznete v článku Polská lidová republika.

Centrum Varšavy zničené nacisty po Varšavském povstání

Vývoj polských hranic v 1. polovině 20. století. Plnou červenou čarou hranice meziválečného Polska, čerchovaně Polsko po r. 1945. Modře jsou vyznačeny demarkační linie

Po válce se Polsko pod sovětským vlivem stalo komunistickým státem. Proběhla násilná kolektivizace a znárodnování, proti jiným státům byl však režim tolerantnější k tradičně vlivné katolické církvi. Poznaňské povstání roku 1956 bylo násilně potlačeno. Následné uvolnění 60. let bylo provázeno hospodářskou stagnací.

V roce 1980 byly po vlně stávek vytvořeny nezávislé odbory Solidarita (*Solidarność*), které se postupně staly důležitou politickou silou (po zesílení jejich protestů vyhlásil generál Jaruzelski válečný stav) a nakonec zvítězily v prvních postkomunistických volbách v roce 1989.

Po roce 1989

Podrobnější informace naleznete v článcích Třetí Polská republika a Čtvrtá polská republika.

Jako přesná data počátku tzv. „třetí republiky“ (*III Rzeczpospolita*) se uvádějí vítězství Solidarity v polských (polo)svobodných volbách 4. června 1989, jmenování Tadeusze Mazowieckého premiérem 24. srpna 1989, novelizace ústavy měnící oficiální název státu na Rzeczpospolita Polska 29. prosince 1989 nebo dokonce 22. prosinec 1990, kdy exilový prezident předal odznaky moci během inaugurace polského prezidenta Lecha Wałęsy), kdy Wałęsa pronesl slova „touto chvílí slavnostně začíná III. Rzeczpospolita Polska“.

Po pádu režimu na konci 80. let Polsko přijalo šokovou terapii s cílem transformovat svoji ekonomiku. V roce 1999 se země stala členem Severoatlantické aliance (NATO) a je jednou z 10 zemí přistoupivších k Evropské unii v květnu 2004.

V roce 2005 se stal premiérem Jarosław Kaczyński a prezidentem jeho dvojče Lech Kaczyński. Již během kampaně před parlamentními a prezidentskými volbami bratři Kaczyńští a jejich strana Právo a spravedlnost (PiS) operovali termínem „čtvrtá republika“ (*IV Rzeczpospolita*). Čtvrtá republika měla podle nich opravit všechno špatné třetí republiky, zejména skoncovat s korupcí, provést důslednou dekomunizaci, rozbít vazby na lidi z předešlého režimu apod. Strana vyhrála oboje volby a začala podle slov svých představitelů budovat čtvrtou republiku. Nastolila silně konzervativní, nacionalistický a euroskeptický politický kurz, který na evropské úrovni budil kontroverze.^[8] Vítězství Občanské platformy roku 2007 posunulo zemi blíže k neoliberalismu.

Polští politici Radosław Sikorski, Donald Tusk a Lech Kaczyński oslavují podpis Lisabonské smlouvy 13. prosince 2007

Dne 10. dubna 2010 zahynul prezident Lech Kaczyński ve Smolensku v Rusku se svou manželkou a řadou dalších polských politiků a příslušníky nejvyššího velení polské armády (vrchní velitel pozemních, leteckých, námořních i speciálních sil) při letecké nehodě, když letěl do Ruska uctít památku zavražděných Poláků během Katyňského masakru.^[9]

Aféra s odposlechy otrásla v roce 2014 polskou politickou scénou a přiměla premiéra Donalda Tuska podat demisi.^[10] Následkem voleb v říjnu roku 2015, po 8 letech vlády Občanské platformy, se opět dostalo k moci Právo a spravedlnost. Předsedkyní vlády se stala Beata Szydłová, rozhodující slovo má však předseda strany Jarosław Kaczyński. Prezidentem se stal kandidát Práva a spravedlnosti Andrzej Duda. Dne 7. prosince 2017 ustála Beata Szydłová hlasování o nedůvěře polské vlády, avšak již následujícího dne podala jakožto předsedkyně vlády demisi do rukou polského prezidenta Dudy, který vzápětí jmenoval novým předsedou vlády jejího stranického kolegu, bývalého místopředsedu vlády a ministra financí Mateusze Morawieckého.^[11]

Geografie

Podrobnější informace naleznete v článcích Geografie Polska a Koruna hor Polska.

Se svou rozlohou 312 679 km² je Polsko 9. největší zemí v Evropě, 4× větší než Česká republika a z rozlohy Evropské unie zabírá 7,1 %. Délka hranic činí 3 511 km, z toho 440 km připadá na mořské hranice (délka pobřeží, jež ovšem není hranicí, tvoří 770 km). Polsko hraničí s následujícími státy:^[2]

- na západě s Německem (467 km),
- na jihu s Českem (796 km) a Slovenskem (541 km),
- na východě s Ukrajinou (535 km) a Běloruskem (418 km),
- na severu s Litvou (104 km) a Ruskem (Kaliningradská oblast, 210 km).

Zatímco poměrně členitá jižní hranice s Českem a se Slovenskem probíhá po horských pásmech a v dějinách se prakticky neměnila, východní a západní hranice jsou teprve z roku 1945 a často probíhají v přímém směru nebo po řekách (Bug, Nisa, Odra). Jižní hranice s českým Slezskem (s Jesenickem (kromě Rychlebských hor a Zlatohorska), s Krnovskem a s Opavskem z roku 1742, s Hlučínskem a s Českotěšínskem z roku 1920) také probíhá v přímém směru nebo po řekách (Opavice, Opava, Olše).

Povrch a vodstvo

Související informace naleznete také v článcích Seznam řek v Polsku a Seznam jezer v Polsku.

Pobřeží Baltského moře v Západopomořanském vojvodství

Kromě jižních oblastí je většina státu pokryta rozsáhlými nížinami a rovinami Polské nížiny. Téměř tři čtvrtiny území leží do 200 m n. m.

V Polsku se nachází více než 7 tisíc jezer. Severní Polsko vyplňují Pomořanská i Mazurská jezerní plošina jako pozůstatek pleistocenního zalednění; místy se na pobřeží vyskytují i písečně přesypy a kosity. V oblasti Mazurských jezer se nachází 3300 jezer, největší z nich jsou jezera Sniardwy, Mamry a Niegocin.^[12] Středovýchodní a Jihovýchodní část tvoří nízké vrchoviny Malopolská vrchovina a Lublinská vrchovina. Jih Polska prostupuje v příhraniční pás prvohorních horských masivů Sudety (Jizerské hory, Krkonoše, Soví hory, pískovcové Stolové hory, Bystřické hory, Králický Sněžník, Rychlebské hory a Zlatohorská vrchovina). Třetihorní Karpaty zahrnují pohoří Vysokých a Nízkých Beskyd, Tatry a Bukovské vrchy. Tatry dosahují v Polsku téměř 2 500 m n. m.

Polsko má velmi hustou říční síť. Největší splavné řeky Visla a Odra odvádějí vodu asi z 90 % území Polska do Baltského moře. Je zde velké množství jezer a přehradních nádrží. V Tatrách leží vysoko položená jezera (plesy) ledovcového původu.

Podnebí

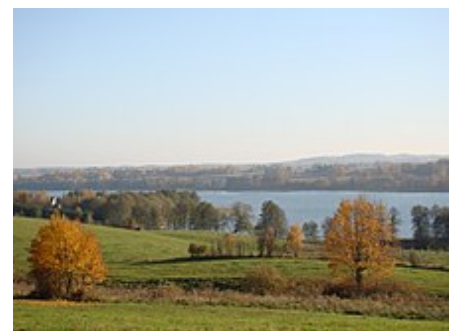
Charakter podnebí je na styku kontinentálního východoevropského a oceánského středoevropského typu. Jsou zde dlouhé chladné zimy s vydatnými sněhovými srážkami a horká vlhká léta. Průměrná teplota činí v lednu regionálně -8/3 °C a v červenci 20/27 °C. Průměrný roční úhrn srážek je 600 mm, klesá od severu k jihu a východu, naopak vzrůstá

Polsko dnes

Vysoké Tatry na polské straně hranic

Mazury v severovýchodním Polsku byly obývány etnikem Mazurů

v horách, kde dosahuje až 1200 mm.

Ochrana přírody

Podrobnější informace naleznete v článku Národní parky v Polsku.

Celkově je v Polsku chráněno 101 588 km² území, což představuje 32,1 % rozlohy země. Ochrana přírody se v Polsku soustřeďuje zejména do 23 národních parků:

Babiogórski, Białowieski, Biebrzański, Bieszczadzki, Bory Tucholskie, Drawieński, Gorczański, Gór Stołowych, Kampinoski, Karkonoski, Magurski, Narwiański, Ojcowski, Pieniński, Poleski, Roztoczański, Słowiński, Świętokrzyski, Tatrański, Ujście Warty, Wielkopolski, Wigierski, Woliński

Politika

Podrobnější informace naleznete v článku Politický systém Polska.

Polsko je parlamentní republikou. Parlament je od roku 1989 opět dvoukomorový: tvoří jej Sejm (460 poslanců) a Senát (100 senátorů).

V Česku má Polsko velvyslanectví v Praze, generální konzulát v Ostravě a konzulát v Brně.

Administrativní dělení

Podrobnější informace naleznete v článku Administrativní dělení Polska.

Od 1. ledna 1999 má Polsko trojstupňové členění na vojvodství (*województwo*), okresy (*powiat*) a obce (*gmina*). Vzhledem k rozdílnosti chápání českého výrazu „obec“ oproti polskému – *gmina* je spíše ekvivalentní působnosti pověřeného obecního úřadu – se v článcích používá výraz **gmina**.

Polsko se dělí na následujících 16 vojvodství:

- Dolnoslezské (*Dolnośląskie*)
- Kujavsko-pomořské (*Kujawsko-pomorskie*)
- Lodžské (*Łódzkie*)
- Lublinské (*Lubelskie*)
- Lubušské (*Lubuskie*)
- Malopolské (*Małopolskie*)
- Mazovské (*Mazowieckie*)
- Opolské (*Opolskie*)
- Podkarpatské (*Podkarpackie*)
- Podleské (*Podlaskie*)
- Pomořské (*Pomorskie*)
- Slezské (*Śląskie*)
- Svatokřížské (*Świętokrzyskie*)
- Varmijsko-mazurské (*Warmińsko-mazurskie*)
- Velkopolské (*Wielkopolskie*)

Polská vojvodství

- **Západopomořanské**
(*Zachodniopomorskie*)

Ekonomika

Podrobnější informace naleznete v článku Ekonomika Polska.

- Nominální HDP (2015): US\$ 474.783 mld. (2008 – 567,4 mld.);
- HDP podle parity kupní síly (2015): US\$ 1.005.449 mld.;
- struktura HDP (2011): služby – 63 %, průmysl – 33,6 %, zemědělství – 3,4 %;
- struktura zaměstnanosti (2011): služby – 61,4 %, průmysl – 26,2 %, zemědělství – 12,4 %.

Polsko patří k vyspělým státům bývalého sovětského bloku s vysokým Indexem lidského rozvoje – což je snaha o vyjádření kvality lidského života na území určitého státu, s ohledem na gramotnost, vzdělání, průměrnou délku života, HDP, porodnost a další faktory vypracované OSN. Roční HDP se v Polsku pohybuje kolem US\$ 678,6 mld. (2008). Export se týká hlavně Německa a to z 30%, Itálie – 6,1%, Francie – 6%, Česka – 4%. V importu znovu převládá hlavně Německo z 24%, Itálie – 7%, Rusko – 7%, Francie – 6%, Čína – 4%.

Polsko je průmyslově-zemědělský stát s významnou těžbou nerostných surovin. Poměrně úspěšně provedený přechod od centrálně plánované ekonomiky k tržnímu způsobu hospodaření.

Hlavní průmyslová odvětví jsou těžební průmysl, strojírenství (osobní auta, autobusy, lodě), hutnictví, chemický, elektrotechnický, textilní a potravinářský průmysl. Těží se černé a hnědé uhlí, měď, olovo, zinek, sůl, síra, magnezit, kaolin a menší množství ropy a zemního plynu.

V zemědělství převažuje rostlinná produkce nad živočišnou. Orná půda představuje skoro 1/2 plochy státu, louky a pastviny 13 % a lesy 30 %. Pěstuje se pšenice, žito, ječmen, len, oves, brambory, cukrová řepa, řepka, chmel, ovoce a zelenina. Polsko je v produkci žita, lnu, brambor a cukrové řepy na 2. místě v Evropě (po Rusku). Chovají se prasata, skot, ovce, koně a drůbeže. Význam má i rybolov. Produkuje se vlna, med a rybí výrobky. Významná je i těžba dřeva.

Vývoj od 80. let 20. století

V 80. letech se ekonomika Polska nacházela v důsledku neefektivity plánované ekonomiky v těžké krizi. Komunistický režim si půjčoval mnoho peněz od západních zemí, které nedokázal splatit, v roce 1980 vzniklo hnutí Solidarita a v roce 1981 bylo vyhlášeno stanné právo. Stály se fronty dokonce i na základní potraviny jako mléko a cukr.^[13] V roce 1990 byl HDP Polska na hlavu (v dolarech z roku 1990) 1700 \$, zatímco HDP Československa bylo 3100 \$ a HDP Rakouska 19 200 \$.^[14]

Od pádu komunismu zažívá Polsko silný a nepřetržitý hospodářský růst. Mezi lety 1989 a 2007 polská ekonomika narostla o 177% – nejvíce ze všech zemí střední a východní Evropy.^[15] Jako jediná země EU si zachovalo růst ekonomiky i během světové finanční krize v letech 2008–2009.

Životní úroveň se nicméně stále nevyrovnala západním zemím, v roce 2015 činil HDP (PPP) na hlavu přibližně 26 000 dolarů, zatímco např. v Rakousku to bylo 47 000. Velké množství Poláků proto pracuje v zahraničí, především v zemích EU, kde se mnohdy i natrvalo usadí.

Přístav ve městě Gdyně

Polský zemědělec v Podkarpatském vojvodství

Po zavedení tržního hospodářství se zároveň rychle prohlubuje ekonomická nerovnost mezi jednotlivými regiony Polska. Největší vzrůst HDP vykazovala Varšava (s okolním Mazovským vojvodstvím), nejnižší pak venkovské regiony převážně na východě země. V roce 1997 činil HDP na hlavu v Mazovském vojvodství 128 % celopolského průměru, zatímco v nejhudším Podkarpatském vojvodství 76 %; v roce 2007 už byl tento poměr 160 % vs. 68 %.^[16]

Energetika

Vývoj ekonomiky je závislý na dostatku elektrického proudu. Většina elektřiny v Polsku je vyrobená v tepelných elektrárnách, kde dochází ke spalování uhlí. Polsko doposud nemá žádnou jadernou elektrárnu. V letech 1982–1990 stavělo v Žarnovci poblíž Gdyně na severu Polska svou první atomovou elektrárnu s výkonem 1600 megawattů, ale po černobylské havárii byla výstavba zastavena a dnes jsou z ní pouze ruiny.^[17]

Doprava

Silniční doprava

Dálniční síť je tvořena třemi hlavními tahy v různých fázích rozestavěnosti (A1, A2, A4, A6, A8, A18). Hotová je jihopolská dálnice A4 (670 km), část evropské silnice E40. Navazuje na německou dálnici od Drážďan, v Polsku pokračuje přes města Legnica, Vratislav, Katovice, Krakov a Řešov až k hranicím Ukrajiny. Druhou východozápadní dálnicí je A2 (E30, 620 km), která vede od Berlína přes Poznaň, Lodž, Varšavu a Siedlce k hranicím s Běloruskem. V severojižním směru je budována trasa A1 (E75, 568 km), ve směru Gdaňsk – Toruň – Lodž – Katovice – Bohumín. Celkově v roce 2016 je v provozu 1660 km dálnic z plánovaných asi 2027 km.

Polsko mělo oproti většině sousedů méně rozvinutou silniční a dálniční síť a stereotyp „špatných polských silnic“ je starý několik století^[18], ale tento stav se v poslední době rychle mění. Silniční doprava má v Polsku dominantní podíl stejně jako jinde v Evropě, registrováno je zhruba 19 milionů automobilů (2007), tedy dvojnásobek oproti počátku 90. let.

V Polsku dálniční síť je doplňována sítí rychlostních silnic, např. rychlostní silnice S3 (E65) z bývalého hraničního přechodu Lubawka-Královec do Svinoústí. Celkově je v Polsku plánováno 5650 km rychlostních silnic, co společně s dálnicemi bude tvořit 7650 km mezinárodních silnic.

Most na rychlostní silnici S3 ve Wolini, nedaleko Štětína

Dálniční uzel Gliwice-Sosnica

21. 10. 2018

Stav dálnic a rychlostních silnic v Polsku (2018)

- v provozu
- ve výstavbě
- plánované

31.12.1932

Historie stavby dálnic na území Polska

- v provozu
- ve výstavbě
- plánované

Železniční doprava

Polsko, obnovené po 1. světové válce, zdědilo nerovnoměrnou železniční síť, již od (pruského) západu k (ruskému) východu ubývalo. V 90. letech a na počátku 21. století byla železniční doprava v úpadku, bylo zrušeno mnoho převážně lokálních tratí (přibližně 30 % sítě), výkony se významně snižovaly. V posledních letech se rozvíjí hlavně dálková doprava (vlaky Pendolino) a příměstská železnice; na železnici byla napojena např. některá letiště.

Hlavní polský provozovatel dráhy PKP Polskie Linie Kolejowe v současnosti (2014) provozuje 19 201 km tratí,^[19] další provozovatelé spravují lokální síť v délce několika desítek až stovek kilometrů. Hlavní tratě jsou zpravidla elektrifikované a dvoukolejné.

Warszawa Centralna, hlavní nádraží v Polsku, otevřené v roce 1975. Nástupiště jsou kompletně v podzemí

Obecně vedou hlavní železniční tahy v podobných směrech jako dálniční (viz výše). Nejmodernější trasou je Centralna Magistrala Kolejowa, jež spojuje Slezsko a Krakov s Varšavou. V provozu je také několik úzkorozchodných tratí a vedle několika krátkých širokorozchodných tratí je v provozu také téměř 400 km dlouhá širokorozchodná trať Linia Hutnicza Szerokotorowa.

Největšími osobními dopravci jsou PKP Intercity (v majetku státního holdingu Polskie Koleje Państwowe) a Przewozy Regionalne vlastněné vojvodstvími. Provoz je obecně o něco řídký než v ČR či Německu. Zejména ve Varšavě a Trojměstí zajišťuje železnice podstatnou část příměstské dopravy. Ve většině vojvodství neprovozuje regionální dopravu státní dopravce Przewozy Regionalne, ale soukromí dopravci, například v Dolnoslezském vojvodství provozuje regionální dopravu společnost Koleje Dolnoslaskie, v Malopolském firma Koleje Malopolskie.

V nákladní dopravě je dominantním dopravcem PKP Cargo z holdingu PKP s tržním podílem cca 65 %, ^[20] stále větší význam však nabývají jiní dopravci.

Letecká doprava

Podrobnější informace naleznete v článku Seznam letišť v Polsku.

Jediným celosvětově významným letišťem je letiště Frédérica Chopina, které odbavuje polovinu všech leteckých pasažérů v Polsku (10,6 milionu v roce 2013); nad milion pasažérů ročně odbaví ještě letiště Krakov-Balice, Katovice-Pyrzowice, Gdaňsk-Rębiechowo, Vratislav-Strachowice a Poznaň-Ławica.^[21] Největším dopravcem jsou Polskie Linie Lotnicze LOT.

10. dubna 2010 postihlo polskou leteckou dopravu největší neštěstí v její historii. Při letu polského vojenského leteckého speciálu do Ruska se letoun TU 154 při přistávání ve špatných podmínkách střetl se stromy, a poté začal okamžitě hořet. Na palubě byl i prezident Lech Kaczyński, jeho žena a další vrcholní představitelé Polské politiky. Havárii poblíž ruského letiště ve městě Smolensk nikdo nepřežil. Cestující mířili do Ruska uctít památku zesnulých při katyňském masakru.

Letiště v Polsku

Městská doprava

Městská hromadná doprava v Polsku je v evropském kontextu rozvinuta průměrně. Tvoří ji především autobusy a tramvaje, dále dvě linky Varšavského metra^[22] a trolejbusové sítě měst Gdyně, Lublin a Tychy. Největší, avšak velmi zastaralý je tramvajový systém v Hornoslezské konurbaci okolo Katovic. V okolí Lodži je zase v provozu meziměstská tramvaj, jedna z nejdelších linek na světě. V Poznani, Krakově, ve Štětíně a dalších městech jsou budovány tramvajové rychlodráhy. Ve Vratislavi funguje lanová dráha^[23]. V některých městech fungují také přivozy – například pro ostrovní část Svinoústí jde o hlavní dopravní prostředek.

V posledních letech jsou zejména ve velkých městech budovány cyklostezky, pro něž má rovinnaté Polsko příznivý terén (např. Varšava, Štětín, Police, Gdyně).

Vodní doprava

Největšími námořními přístavy jsou Gdaňsk, Gdyně, Štětín, Svinoústí, Police a Kolobřeh. V provozu jsou trajektové linky z Polska do Švédska a Dánska. Říční nákladní doprava je provozována především na Odře.

Trajekt "Pomerania"

Cestovní ruch

Podrobnější informace naleznete v článku Koruna hor Polska.

Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 zaznamenalo Polsko nárůst počtu turistů. Cestovní ruch významně přispívá k celkové ekonomice a tvoří poměrně velký podíl na trhu služeb v zemi. Polsko je 16. nejnavštěvovanější zemí na světě zahraničními turisty, které pořadilo Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO).

Turistické zajímavosti v Polsku se liší, od hor na jihu až po písčité pláže na severu, se stopou téměř každého architektonického stylu. Nejnavštěvovanějším městem je Kraków, který byl bývalým hlavním městem Polska a slouží jako památka polského zlatého věku renesance. Kraków také držel královské korunovace z většiny polských králů. Mezi další významné lokality v zemi patří Vratislav, jedno z nejstarších měst v Polsku, které je přezdíváno také jako Benátky střední Evropy. Ve městě se nachází přes 130 mostů a lávek. Je se zde také nejstarší restaurace v Evropě "*Piwnica świdnicki*", která je v provozu od roku 1275.^[12] Wrocław má obrovské tržní náměstí se dvěma městskými sály, stejně jako nejstarší zoologické zahrady s jedním z největších světových druhů zvířat a je známý pro své trpaslíky. Polské hlavní město Varšava a historické Staré Město byly po válečném ničení zcela rekonstruovány. Dalšími městy, které přitahují turisty, jsou Gdaňsk, Poznaň, Szczecin, Lublin, Toruň.

Afrikarium-Oceanarium ve vřatavském ZOO

Obyvatelstvo

Související informace naleznete také v článku Obyvatelstvo Polska.

Druhá světová válka drasticky omezila etnickou pestrost předválečného Polska. Po 1. světové válce tvořili Poláci 68,5% populace, nyní je to zhruba 98,7%. Byl to výsledek deportací a dalších genocid za 2. světové války. Změnu složení obyvatelstva přineslo i poválečné měnění hranic, kdy Polsko přišlo o ukrajinský a běloruský východ a naopak získalo další německá území, odkud byli Němci vysídleni.

Kašubové na pobřeží Baltského moře, Goralé v Karpatech a Slezané jsou považováni za etnické podskupiny polského národa. Část Slezanů v Horním Slezsku hovoří slezštinou, která má několik nářečí. V Horním Slezsku žije také velmi početná německá menšina a stále se zde používá slezská němčina.

Židé v Polsku představovali před 2. světovou válkou největší židovskou komunitu na světě čítající 3-3,3 miliony osob. Židé tvořili kolem třetiny obyvatel ve městech jako Varšava, Krakov, Lodž či Lublin.^[24] Během války bylo německými nacisty povražděno asi 90 % židovské populace v Polsku.

Česká menšina v Polsku žije především v okolí Zelova a jedná se o potomky česko-bratrských exulantů.^[25] Před druhou světovou válkou žilo v Zelově kolem 6 000 Čechů. Česká menšina žila také na území tzv. Českého koutku v Kladsku. V roce 2002 se k menšině hlásilo 386 obyvatel.

Lehká tatarská jízda byla v minulosti součástí polsko-litevských vojsk a v Polsku stále žije starousedlá menšina Tatarů.^[26]

Kašubové s kašubskou národní vlajkou

Mešita polských Tatarů v polské obci Kruszyniany

V rámci Operace Visla, která byla původně namířena proti banderovcům, bylo z jihovýchodního Polska v roce 1947 deportováno asi 140 000 Ukrajinců na území, která Polsko po válce nově získalo od Německa. Na počátku 21. století do Polska přijelo za prací více než milion Ukrajinců.^[27]

Velký pokles zaznamenala v posledních letech porodnost, navzdory tomu, že se jedná o jeden z nejvíce katolických států Evropy a byl zde obnoven zákaz potratů.

Náboženství

Polsko má jednu z nejvíce náboženských populací v Evropě. V roce 2013 se odhadovalo, že 87 % populace se hlásilo ke katolické církvi. Po staletí Slované žijící na území dnešního Polska praktikovali různé formy pohanství známé jako rodnověří. V roce 966 Měšek I. konvertoval ke křesťanství. Pohanské víry však přetrvávaly v zemi do 11. století, od té doby je Polsko převážně katolickým národem. Jan Pavel II. byl prvním Polákem a Slovanem, který se stal římskokatolickým papežem. Papežství zastával v letech 1978 až 2005. Socha Krista Krále je nejvyšší socha Ježíše Krista na světě.

Před druhou světovou válkou mělo Polsko po USA druhou největší židovskou populaci na světě, jedna pětina všech Židů

(přibližně 3 miliony) bydlela na jeho území. Polská židovská populace však byla téměř kompletně zničena k roku 1945, kdy židé umírali hladem v ghettech a nacistických vyhlazovacích táborech. Po válce se v Polsku odhadoval počet okolo 200 000 židů. Stará synagoga v Krakově je nejstarší synagogou v Polsku.

Socha Krista Krále je nejvyšší socha Ježíše Krista na světě.

Náboženství v Polsku^[28]

Římskokatolické	87,6 %
Nedeklarované	7,1 %
Nevěřící	2,4 %
Jiné náboženství	1,3 %

Etnické složení

- Poláci – 94,8 %,
- Slezané – 2,2 %,
- Kašubové – 0,6 %,
- Němci – 0,4 %,
- Ukrajinci – 0,1 %,
- Bělorusové – 0,1 %,
- ostatní a nezjištěno – 1,8 %.^[29]

Města

Související informace naleznete také v článcích Seznam měst v Polsku a Seznam měst v Polsku podle počtu obyvatel.

	Město	Polský název	Vojvodství	Počet obyvatel (2007)
1.	<u>Varšava</u>	<u>Warszawa</u>	<u>Mazovské</u>	1 702 139
2.	<u>Krakov</u>	<u>Kraków</u>	<u>Malopolské</u>	754 624
3.	<u>Lodž</u>	<u>Łódź</u>	<u>Lodžské</u>	747 152
4.	<u>Vratislav</u>	<u>Wrocław</u>	<u>Dolnoslezské</u>	634 630
5.	<u>Poznaň</u>	<u>Poznań</u>	<u>Velkopolské</u>	564 951
6.	<u>Gdaňsk</u>	<u>Gdańsk</u>	<u>Pomořské</u>	456 658
7.	<u>Štětín</u>	<u>Szczecin</u>	<u>Západopomořanské</u>	409 068
8.	<u>Bydhošť</u>	<u>Bydgoszcz</u>	<u>Kujavsko-pomořské</u>	363 468
9.	<u>Lublin</u>	<u>Lublin</u>	<u>Lublinské</u>	353 483
10.	<u>Katovice</u>	<u>Katowice</u>	<u>Slezské</u>	314 500
11.	<u>Bělostok</u>	<u>Białystok</u>	<u>Podleské</u>	294 830
12.	<u>Gdyně</u>	<u>Gdynia</u>	<u>Pomořské</u>	251 844
13.	<u>Čenstochová</u>	<u>Częstochowa</u>	<u>Slezské</u>	245 030
14.	<u>Radom</u>	<u>Radom</u>	<u>Mazovské</u>	225 810
15.	<u>Sosnovec</u>	<u>Sosnowiec</u>	<u>Slezské</u>	224 244
16.	<u>Toruň</u>	<u>Toruń</u>	<u>Kujavsko-pomořské</u>	207 190
17.	<u>Kielce</u>	<u>Kielce</u>	<u>Svatokřížské</u>	207 188
18.	<u>Gliwice</u>	<u>Gliwice</u>	<u>Slezské</u>	198 499
19.	<u>Zabrze</u>	<u>Zabrze</u>	<u>Slezské</u>	190 110
20.	<u>Bytom</u>	<u>Bytom</u>	<u>Slezské</u>	186 540

Varšava – centrum města

Krakov – Sukiennice

Gdaňsk

Vratislav

Nejvýznamnější aglomerace jsou katovická a varšavská, z nichž každá má přes 2,5 miliónu obyvatel. Další větší aglomerace vznikly okolo Krakova a Lodže. Přímořská města Gdyně, Sopoty a Gdaňsk tvoří tzv. Trojměstí.

Kultura

Literatura

Související informace naleznete také v článku Polská literatura.

Polská literatura se objevuje ve středověku při christianizaci země. První polské literární památky jsou psány latinsky; jedná se především o životopisy svatých, kázání a liturgické písně, dopisy a kroniky, objevují se polské překlady bible. Za nejstarší původní text v polštině je považována mariánská píseň *Bogurodzica* z doby okolo roku 1300.^[30]

Také v renesanční literatuře dominuje nejprve latina, od poloviny 16. století se objevují polská díla Mikołaje Reje, Łukasze Górnického a zejména Jana Kochanowského, proslulého tvůrce frašek. S příchodem baroka opět sílí náboženská literatura, jejíž část byla spjatá s působením jezuitů. V osvětenství se objevuje kromě typických žánrů klasicismu také naučná a politická literatura; v této době vynikali např. Ignacy Krasicki, později J. U. Niemcewicz a Jan Potocki.

Slavným obdobím polské literatury byl romantismus, jehož tvorba, ovlivněná romantismem německým a anglickým, byla poznamenána zánikem polské státnosti a často nesla mesianistické rysy. Spadá sem Adam Mickiewicz (s významným veršovaným eposem *Pan Tadeáš*, 1834), Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Kamil Norwid a další. Mnozí autoři se inspirovali lidovou poezií a legendami. Po neúspěšném Lednovém povstání (1863) se situace mění a začíná převládat realismus – v Polsku se hovoří o období pozitivismu, jemuž dominují Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz a Eliza Orzeszkowa a jejich historické, společenské a psychologické romány; v poezii a literatuře pro děti vynikla Maria Konopnicka.

V závěru 19. století dochází ke krizi pozitivistické ideologie a angažovanosti; důraz je kladen na autonomii umělce, objevují se modernistické směry (dekadence, parnasismus apod.), spojené v tzv. hnutí Mladé Polsko – Młoda Polska^[31] (Stanisław Przybyszewski, Jan Kasprówic, Leopold Staff a další; realistický směr udržuje Władysław Reymont). V meziválečném období vystupují významní autoři Witkacy, Bruno Schulz (oba tragicky předčasně zemřeli), dále Julian Tuwim a světově známý Witold Gombrowicz.

Další vývoj literatury byl poznamenán vpádem nacistů a pozdější komunistickou diktaturou; někteří autoři volili emigraci (Gombrowicz, básník a esejista Czesław Miłosz, dramatik Sławomir Mrożek, později také Zbigniew Herbert), jiní se snažili prosadit ve ztížených podmínkách – např. spisovatel sci-fi Stanisław Lem, dramatik Tadeusz Różewicz, publicista Ryszard Kapuściński. Proslulý humorista Stanisław Jerzy Lec emigroval, a pak se zase vrátil.

V 90. letech se ve změněných poměrech objevují nová témata (např. homosexualita, feminismus, drogy) a autoři – Stefan Chwin, Olga Tokarczuk, Manuela Gretkowska, Marcin Świetlicki, Andrzej Stasiuk, autor fantasy Andrzej Sapkowski a další. K nejmladší generaci polské literatury patří Dorota Masłowska, Wojciech Kuczok, Michał Witkowski, Leszek Engelking či Jacek Dehnel.

Polsko má 4 laureáty Nobelovy ceny za literaturu: Henryk Sienkiewicz, Władysław Reymont, Czesław Miłosz, Wisława Szymborská (nominován byl i Stefan Żeromski).

V Polsku se narodila i řada autorů, kteří jsou vnímáni více v kontextu jiných národních literatur. Nedaleko Varšavy se narodil Nobelista Isaac Bashevis Singer. Polský původ má i spisovatel Joseph Conrad, na území dnešního Polska se narodil také německý nositel Nobelovy ceny Günter Grass, držitel stejné ceny Gerhart Hauptmann či americký spisovatel Jerzy Kosiński, rodák z Lodže.

Mezi významné polské ceny patří cena Nike či cena Kościelských.

Franciszek Kostrzewski: *Sběr hub*. Ilustrace Mickiewiczova *Pana Tadeáše*, ca 1860

Stanisław Ignacy Witkiewicz, zvaný Witkacy, byl nejen spisovatel; zabýval se také malířstvím, teorií umění či filosofií

Film

Velkou tradici má polská filmová škola, jejím nekorunovaným králem je režisér Andrzej Wajda (sedmkrát nominovaný na Oscara, v roce 2000 ho získal za celoživotní dílo). Vedle Wajdy se do dějin evropského filmu zapsal především Krzysztof Kieślowski. Řadu festivalových ocenění přivezl též Jerzy Skolimowski. K silné generaci patřil i Krzysztof Zanussi. Agnieszka Hollandová začínala jako asistentka Wajdy i Zanussiho. K dalším známým jménům patří Jerzy Kawalerowicz či Andrzej Munk. V Polsku se narodil i slavný americký režisér Roman Polański. Dvorním kameramanem Stevena Spielberga je Janusz Kamiński.

Polská herečka Pola Negri byla hollywoodskou hvězdou v éře němého filmu. Izabella Scorupco, jež emigrovala v 70. letech 20. století do Švédska, se proslavila rolí v bondovce *Zlaté oko*. Polský populární film zajistil proslulost například Jerzy Stuhrowi, především díky neúspěšnější polské filmové komedii všech dob – *Sexmisi* z roku 1984.

V Lodži, kde roku 1899 vznikl první stálý biograf, funguje dnes známá filmová škola. Od roku 1985 se pravidelně koná Varšavský mezinárodní filmový festival.

Hudba

Mezi nejznámější polské hudební skladatele minulosti patří: Fryderyk Chopin, Henryk Wieniawski, Stanisław Moniuszko, Ignacy Jan Paderewski, Władysław Tarnowski, Andrzej Panufnik, Maria Szymanowska či Michał Kleofas Ogiński. Britský deník *Guardian* za největšího žijící polského skladatele roku 2012 označil Krzysztofa Pendereckiho. Tuto štafetu převzal patrně od Henryka Góreckiho, a ten zase od Witolda Lutosławskiho. Modernistickou vážnou hudbu ovlivnil Karol Szymanowski, pod jeho silným vlivem tvořila Grażyna Bacewiczová. Osud skladatele Władysława Szpilmana vypráví slavný Polanského film *Pianista*. Hudbu k tomuto filmu napsal klasik polské filmové hudby Wojciech Kilar. Ke Kieślowského filmovým opusům psal slavnou hudbu Zbigniew Preisner, k Polanského filmům zase Krzysztof Komeda.

Fryderyk Chopin

Wanda Landowska byla světově proslulou cembalistkou, Henryk Szeryng houslistou. K nejslavnějším světovým klavíristům patřil Arthur Rubinstein, mezinárodní věhlas získali i Leopold Godowsky, Moritz Moszkowski, Teodor Leszetycki, v současnosti je nejžádanějším polským klavíristou Krzystian Zimerman.

V populární hudbě se za hranicemi Polska prosadili např. Marek Grechuta, Czesław Niemen, Maryla Rodowicz, Jacek Kaczmarski, v současnosti například Dorota Rabczewska známá jako Doda. Prosadily se i nejrůznější hudební skupiny mnoha žánrů (např. Budka Suflera). Kabaretní zpěvačka Violetta Villas, narozená v Belgii polským rodičům, se stala ženou nevšedního životního příběhu.

V Polsku se každý rok pořádá nespočet hudebních festivalů. Mezi nejpopulárnější z nich patří *Krajowy festiwal Piosenki Polskiej*, *Sopot Festival*, *Coke live music festival*, *Open'er Festival*, *Sopot Top trendy Festival*. Důležitý je festival současné hudby *Warszawska Jesień* (Varšavský podzim).

Za Poláka se vždy považoval i slavný baletní tanečník Vaslav Nijinsky.

Výtvarné umění

Polské malířství nabralo dech v 19. století. Dva klasické směry první poloviny tohoto století, tedy romantismus a realismus, zosobnili Tadeusz Ajdukiewicz a Cyprian Kamil Norwid, rovněž významný, byť ve své době zneuznaný, básník. Nejvýznamnějším polským malířem všech dob se stal Jan Matejko, kterého v polovině 19. století proslavily obrazy s historickou tematikou.

Byl to také Matejko, kdo objevil talent Stanisława Wyspiańského, který se stal na konci 19. století klíčovým představitelem uměleckého hnutí Mladé Polsko, jež koketovalo s modernistickými směry, v případě Wyspiańského především se symbolismem a expresionismem. Symbolismus zvolil i další významný malíř Mladého Polska Jacek Malczewski, rovněž Matejkův žák. Ve stejné době jako mladopoláci tvořila Olga Boznańska. Byť nepatřila do jejich okruhu, zvolila další z výrazných modernistických směrů té doby - impresionismus. Moïse Kisling v Paříži zase koketoval s kubismem, podobně jako Max Weber. Tamara de Lempicka se tamtéž stala uhrančivou představitelkou art deco. Polskou identitu bychom mohli přiznat i legendě avantgardy Kazimiru Malevičovi (jeho rodiče byli etničtí Poláci, narodil se na Ukrajině, splynul s ruským kulturním prostředím).

Bitva pod Raclawicami, obraz Jana Matejka

Ve druhé polovině 20. století patří k rozhodujícím jménům polské malby Zdzisław Beksini, který se (zvláště po roce 1960), přičlenil k surrealistickému proudu. Erotické náměty a zájem o podvědomí spojovaly se surrealismem i další výraznou osobnost, Balthuse, byť on sám se označoval za realistu. Ke konceptuálnímu umění se nakonec přiklonil Roman Opalka, proslulý svou "posedlostí číslicemi", jež zaplnily jeho tvorbu po roce 1965. Konceptualismus, zejména vyjadřující se formou happeningu, byl rovněž rámcem díla Tadeusze Kantora.

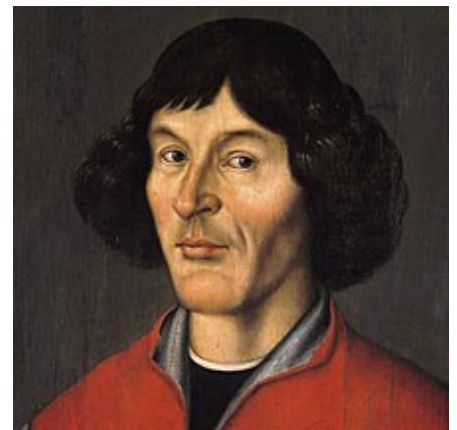
Ve 2. polovině 20. století prožilo svou vrcholnou éru také polské sochařství, jak dokazují jména jako Józef Gosławski, Magdalena Abakanowiczová, Igor Mitoraj nebo Alina Szapocznikow. Objeveno a doceněno bylo v té době rovněž meziválečné konstruktivistické dílo Katarzyny Kobrové.

V Lodži se narodil architekt Daniel Libeskind, autor například originálního Královského ontarijského muzea v Torontu.

Věda a vzdělání

Mezi proslulé polské vědce patří zejména Mikuláš Koperník (astronom) a Marie Curie-Skłodowska (laureátka Nobelovy ceny za fyziku a chemii).

Také nositel Nobelovy ceny za fyziologii z roku 1977 Andrew Schally měl polský původ. Stejnou cenu získal Tadeus Reichstein, který se narodil ve městě Włocławek. Ve Strzelnu se zase narodil laureát Nobelovy ceny za fyziku Albert Abraham Michelson. Ve Varšavě se narodil i zakladatel fraktálové geometrie a nositel Nobelovy ceny za fyziku Benoît Mandelbrot, stejně jako matematik Alfred Tarski. Maria Göppert-Mayer, další nositel Nobelovy ceny za fyziku, se narodila v Katovicích, stejného ocenění se dostalo Maxi Bornovi, rodáku z Vratislavi, a Otto Sternovi, rodáku ze Žorů. V Niegosławicích se narodil držitel Nobelovy ceny za fyziologii Günter Blobel, v Nyse další držitel této ceny Konrad Bloch, v Gdaňsku vynálezce teploměru Gabriel Fahrenheit a také významný středověký astronom Johannes Hevelius, známý svým výzkumem Měsíce. I člen proslulé Lvovské matematické školy Stefan Banach se narodil na území dnešního Polska, v Krakově, který tehdy ovšem patřil Rakousko-Uhersku (stejně jako Lvov, kam odešel). Dalším významným členem této školy byl Hugo Steinhaus, rodák z Jasla. Banachovým žákem byl Stanisław Ulam, rodák přímo ze Lvova. V tomto proslulém "městě talentů" se narodil i další významný matematik Jan Łukasiewicz, do tamní slavné Skotské kavárny chodívali i Kazimierz Kuratowski či Wacław Sierpiński, kteří oba později významně přispěli k topologii a teorii množin. Matematik Marian Rejewski prolomil roku 1932 šifrovací kód německé armády Enigma, což později zásadně ovlivnilo průběh druhé světové války. Ignacy Łukasiewicz vynalezl petrolejovou lampu. Kazimierz Funk objevil vitamín B1, což byl vůbec první objevený vitamín. Astronom Aleksander Wolszczan objevil jako první ve Vesmíru planety, které nekrouží kolem hvězdy. Jako chemik, ale i jako esperantista se proslavil Antoni Grabowski.

Mikuláš Koperník

V oblasti humanitních a sociálních věd vynikl sociolog Zygmunt Bauman, byť toho z Polska roku 1968 vyštvala antisemitská kampaň. Významným kulturním antropologem je Bronisław Malinowski. Předchůdcem osvícenství a moderní pedagogiky byl Stanisław Konarski. Filozof Józef Maria Hoene-Wroński zavedl známý pojem "mesianismus", v Krakově se narodil filozof Roman Ingarden. Významným jazykovědcem 19. století byl Jan Niecisław Baudouin de Courtenay, ve 20. století myšlení o jazyce silně ovlivnil filozof Alfred Korzybski. Filozof Leszek Kołakowski byl ctěn jako velký znalec marxistického myšlení. Polský rodák Leonid Hurwicz získal Nobelovu cenu za ekonomii. Ludvík Lazar Zamenhof vytvořil nejúspěšnější umělý jazyk – esperanto. Ve Włocławku se narodil německy píšící literární teoretik Marcel Reich-Ranicki. Významným divadelním teoretikem byl Jerzy Grotowski.

Roku 1951 bylo několik vědeckých institucí po francouzském vzoru sloučeno pod centralizovanou Polskou akademii věd.^[32]

Školský systém po reformě z roku 1999 stanoví povinnou školní docházku do základní školy (6 let) a gymnázia (3 roky). Poté se může žák přihlásit na lyceum, *technikum* nebo učiliště, z lycea se zpravidla hlásí na vysoké školy.

Největší vysokou školou je Varšavská univerzita, založená roku 1816, mnohem starší je však Jagellonská univerzita v Krakově, založená roku 1364 (po Univerzitě Karlově je tak druhou nejstarší ve střední Evropě). Studium na veřejných školách je bezplatné. Zajímavostí z dějin polské vzdělanosti je zřízení Komise národního vzdělání v roce 1773, považované za první ministerstvo osvěty v dějinách.^[33]

Sport

K nejpobulárnějším sportům v Polsku patří fotbal, volejbal, plochá dráha, tenis nebo klasické lyžování. Největší úspěchy dosahuje tato země především ve volejbalu a ploché dráze.

Adam Małysz a Kamil Stoch učinili z Polska světovou velmoc ve skocích na lyžích. Druhý jmenovaný má na svém kontě již tři olympijská zla. Čtyři zlaté olympijské medaile má chodec Robert Korzeniowski, tři sprinterka Irena Szewińska. Dvě zlaté přivezli trojskokan Józef Schmidt, judista Waldemar Legień, koulař Tomasz Majewski, kladivářka Anita Włodarczyková nebo běžkyně na lyžích Justyna Kowalczyková.

Mužská volejbalová reprezentace vyhrála olympijské hry (1976), třikrát získala titul mistrů světa (1974, 2014, 2018) a jednu mistrů Evropy (2009). Ženy se staly dvakrát evropskými šampiónkami (2003, 2005). K nejznámějším volejbalistům patří Bartosz Kurek nebo Mariusz Wlazły. Členy síně slávy Mezinárodní volejbalové federace jsou Tomasz Wójtowicz, Stanisław Gościniak a Edward Skorek.^[34]

Brankář Sławomir Szmal byl roku 2009 vyhlášen nejlepším házenkářem světa.

Hvězdou nejúspěšnější polské fotbalové generace byl Zbigniew Boniek, k pilířům slavného reprezentačního mužstva 70. a 80. let, které přivezlo dva bronzy ze světových šampionátů (1974, 1982), patřil i Grzegorz Lato. K legendám patří i Ebi Smolarek a Jerzy Dudek. Několik posledních let vyhrává anketu fotbalista roku jednoznačně Robert Lewandowski. Mezi známé fotbalové kluby patří například Legia Warszawa, Lech Poznań nebo Wisla Krakov.

Nejúspěšnější polskou tenistkou je Agnieszka Radwańska. Prvním Polákem ve formuli 1 se stal Robert Kubica, podařilo se mu vyhrát jeden závod, dvanáctkrát stát na stupních vítězů a v roce 2008 skončit na celkovém 4. místě. Mistrem světa v ploché dráze se stal Jerzy Szczakiel (1976) a Tomasz Gollob (2010). Nejúspěšnějším polským šachistou je Miguel Najdorf, slavnými šachisty byli i Johannes Zukertort či Samuel Reshevsky.

Současnými známými sportovci jsou například Lukasz Fabianski (fotbal), Marcin Gortat (basketbal), Jerzy Janowicz (tenis) nebo Tomasz Adamek (box).

Kamil Stoch

Od roku 1928 se každoročně koná cyklistický závod Kolem Polska. V roce 1948 se poprvé jel Závod míru z Varšavy do Prahy a postupně se z něj stal největší cyklistický závod Východní Evropy. V roce 2011 byl ve Varšavě otevřen Národní stadion.

Kulturní dědictví UNESCO

Kaple sv. Kingy, patronky polských horníků, v solném dole Wieliczka

- Bělověžský prales
- Dřevěné kostely v jižním Malopolsku
- Hala století ve Vratislavi
- Hrad Malbork
- Kalwaria Zebrzydowska
- Kostely míru ve městech Jawor a Svídnice
- Krakov
- Osvětim-Březinka
- Park Mużakowski
- Solný důl Wieliczka
- Toruň
- Varšavské staré město
- Zamość

Svátky

- Stálé svátky
 - 1. ledna Nový rok (*Nowy Rok*)
 - 6. ledna Tři králové (*Trzech Króli*)
 - 1. května Svátek práce (*Święto Pracy*)
 - 3. května Ústava z 3. května 1791 (*Uchwalenie Konstytucji 3 Maja*)
 - 15. srpna Nanebevzetí Panny Marie, Polské Armády (*Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, Święto Wojska Polskiego*)
 - 1. listopadu Všech svatých (*Wszystkich Świętych*)
 - 11. listopadu Den nezávislosti Polska (1918) (*Odzyskanie Niepodległości*)
 - 25. prosince – 26. prosince Vánoce (*Boże Narodzenie*)
- Pohyblivé svátky
 - Velikonoční neděle (*Zmartwychwstanie Pańskie – Niedziela Wielkanocna*)
 - Velikonoční pondělí (*Poniedziałek Wielkanocny*)
 - Seslání Ducha Svatého – (*Zesłania Ducha Świętego – Zielone Świątki*) – v neděli, 50 dnů po Velikonoční neděli

Procesí na svátek Božího Těla. Sanok 2009

- Těla a Krve Páně – Boží tělo (*Ciała i Krwi Pańskiej – Boże Ciało*) – ve čtvrtek, 60 dnů po Velikonoční neděli

Odkazy

Reference

1. *Population. Size and structure and vital statistics in Poland by territorial division in 2017. As of December 31* [online]. Stat.gov.pl, 2018-04-24 [cit. 2018-08-19]. Dostupné online (<http://stat.gov.pl/en/topics/population/population-size-and-structure-and-vital-statistics-in-poland-by-territorial-division-in-2017-as-of-december-31,3,23.html>). (anglicky)
2. Mały Rocznik Statystyczny Polski 2009. *www.stat.gov.pl* [online]. [cit. 2010-02-21]. Dostupné v archivu (https://web.archive.org/web/20101115090537/http://www.stat.gov.pl/gus/5840_737_PLK_HTML.htm) pořízeném dne 2010-11-15.
3. Chrzest Polski Mieszka I - gazeta.pl 20. 4. 2009. (http://historia.gazeta.pl/historia/1,98739,6517764,Chrzest_Polski_Mieszka_I.html)
4. Władysław Łokietek (<http://www.piaستowie.kei.pl/piaستowie2/lokietek.htm>) piaستowie.kei.pl
5. DAVIES Norman, *God's Playground: A History of Poland*, Columbia University Press, 2005, ISBN 0-231-12819-3, s. 170.
6. FASORA, Lukáš. *Dějiny Polska v meziválečném období*. Brno: CERM, 1999. ISBN 80-7204-121-5. S. 3-12. Dále jen Fasora (1999).
7. Bratrovražda je vždy strašná. Komorowski připomněl volyňský masakr (http://zpravy.idnes.cz/volyne-cqw-/zahranicni.aspx?c=A130714_165601_zahranicni_ert). *iDNES.cz*. 14. července 2013
8. Polish nationalism resurgent (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4754079.stm>) BBC, 9. 5. 2006.
9. ZYCHOWICZ, Piotr. Prezydent Lech Kaczyński nie żyje. *Rzeczpospolita* [online]. 2010-04-10. Dostupné online (http://www.rp.pl/artukul/2,459498_Prezydent_Lech_Kaczynski_nie_zyje.html). ISSN 0208-9130 (<https://worldcat.org/isn/0208-9130>). (polsky)
10. Odposlechy z varšavských restaurací. Morawieckého ohrožují pět let staré nahrávky, nervózní je i opozice. *Český rozhlas* [online]. 11. října 2018. Dostupné online (https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polsko-odposlechy-restaurace-sova-a-pratele-premier-mateusz-morawiecki-pravo-a_1810111200_haf).
11. Morawiecki umí jazyky, stal se premiérem. *www.halonoviny.cz* [online]. Haló noviny, 2017-12-09 [cit. 2017-12-09]. Dostupné online (<http://www.halonoviny.cz/articles/view/46710677>).
12. Co jste o Polsku nevěděli. *Travelking* [online]. 9.1.2019 [cit. 26.4.2019]. Dostupné online (<https://travelking.cz/blog/co-jste-o-polsku-nevedeli>).
13. Karolina Szamańska. *Sklepy w czasach PRL* [PDF file, direct download]. Portal Naukowy Wiedza i Edukacja [cit. 2014-10-15]. S. 13, 22–23 / 25. Dostupné v archivu (<https://web.archive.org/web/20141019092744/http://wiedzaiedukacja.eu/wp-content/uploads/2009/05/karolina-szymanska-sklepy-w-prl.pdf>) pořízeném dne 2014-10-19.
14. Hardt, John Pearce; Kaufman, Richard F. (1995), *East-Central European Economies in Transition*, M.E. Sharpe, ISBN 978-1-56324-612-8, s. 17
15. Faris, Stephen. How Poland Became Europe's Most Dynamic Economy. *Bloomberg BusinessWeek Global Economics*. 27 Nov 2013. Dostupné online (<http://www.businessweek.com/articles/2013-11-27/how-poland-became-europes-most-dynamic-economy#p1>) [cit. 21 May 2014]. (anglicky)
16. Czyż T., Hauke J.: Nierówności regionalne w okresie dynamicznego rozwoju gospodarczego w Polsce (http://www.academia.edu/740717/NIER%C3%93WNO%C5%9ACI_REGIONALNE_W_OKRESIE_DYNAMICZNEGO_ROZWOJU_GOSPODARCZEGO_W_POLSCE) In: Ciok S., Migoń P. (red.): *Przekształcenia struktur regionalnych. Aspekty społeczne, ekonomiczne i przyrodnicze*. Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, 2010, s. 247-260.
17. Právo. Polsko rozjelo největší investici po roce 1989. *Novinky.cz* [online]. 2014-02-16 [cit. 2014-02-16]. Dostupné online (<http://www.novinky.cz/ekonomika/327837-polsko-rozjelo-nejvetsi-investici-po-roce-1989.html>).
18. Dawne polskie drogi (http://www.niedziela.pl/artukul_w_niedzieli.php?doc=nd200724&nr=53) Archivováno (https://web.archive.org/web/20110522141836/http://www.niedziela.pl/artukul_w_niedzieli.php?doc=nd200724&nr=53) 22. 5.

2011 na [Wayback Machine](http://www.waybackmachine.org) niedziela.pl, 24/2007.

19. *Raport Roczny 2013* [online]. Warszawa: PKP Polskie Linie Kolejowe [cit. 2014-04-02]. Dostupné online (http://ww.w.plk-sa.pl/files/public/raport_roczny/PKP_PLK_RAPORT_2013_.pdf). (polsky)
20. Wyniki przewozůw towarowych w I kwartale 2010 r.. *Rynek Kolejowy* [online]. 2010-05-13 [cit. 2010-06-03]. Dostupné online (http://www.rynek-kolejowy.pl/15913/Wyniki_przewozow_towarowych_w_I_kwartale_2010_r.htm). (polsky)
21. Liczba obslużonych pasażerůw oraz wykonanych operacji w ruchu regularnym oraz czarterowym w polskich portach lotniczych 2008–2009 (http://www.ulc.gov.pl/_download/statystyki/2014/wg_portow_lotniczych_faktyczne.pdf)
22. *Metro warszawskie*, sp. z o. o. (<http://www.metro.waw.pl/>)
23. [1] (<http://www.gazetawroclawska.pl/tag/kolejka-gondolowa-wroclaw.html>)
24. *Holocaust v Polsku* [online]. www.holocaust.cz, rev. 26. 09. 2011. Dostupné online (<https://www.holocaust.cz/dejiny/holocaust-v-evropskych-zemich/holocaust-v-polsku/>).
25. "Exil.cz: Zelow – cesta tam... (http://www.rozhlas.cz/krajane/clanky/_zprava/exilcz-zelow-cesta-tam--1456382)". Český rozhlas. 11. prosince 2012.
26. Tatarští muslimové v polsko-litevském státě (<http://www.navychod.cz/articles.php?id=e5ce09fc-a2d5-11df-aa30-00304830bcc4>) Archivováno (<https://web.archive.org/web/20160422071119/http://www.navychod.cz/articles.php?id=e5ce09fc-a2d5-11df-aa30-00304830bcc4>) 22. 4. 2016 na [Wayback Machine](http://www.waybackmachine.org). Navýchod. 3/2008
27. Ukrajinci se stěhují do Polska. Ve Wroclawi už jich dnes žije přes padesát tisíc. *Česká televize* [online]. 29. ledna 2017. Dostupné online (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2024796-ukrajinci-se-stehuji-do-polska-ve-wroclawi-uz-jic-h-dnes-zije-pres-padesat-tisic>).
28. *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna*. [online]. Zakład Wydawnictw Statystycznych, 2013. Dostupné online (https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf). (polsky)
29. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/Przynaloznosc_narodowo-etniczna_w_2011_NSP.pdf
30. Moravia magna: Bogurodzica dziewica (http://www.moraviamagna.cz/texty/t_bogurd.htm)
31. ŠTĚPÁN, L. a kol.: *Slovník polských spisovatelů*. Praha: Libri 200, s. 39n.
32. PAN – Dzieje instytucji (http://www.instytucja.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=22)
33. DAVIES, Norman (2005), Google Print, s. 167 (http://books.google.com/books?id=EBpghdZelwAC&pg=PA167&dq=first+ministry+of+education+Poland&as_brr=3)
34. <https://www.volleyhall.org/list-of-hall-of-famers>

Literatura

- DAVIES, Norman. *Boże igrzysko : historia Polski. T. 1.: Od początkůw do roku 1795*. Kraków: Znak, 1996. 680 s. ISBN 83-7006-506-6. (polsky)
- DAVIES, Norman. *Boże igrzysko : historia Polski. T. 2.: Od roku 1795*. Kraków: Znak, 1996. 797 s. ISBN 83-7006-514-7. (polsky)
- DAVIES, Norman. *Polsko : dějiny národa ve středě Evropy*. Praha: Prostor, 2003. 481 s. ISBN 80-7260-083-4.
- FRIEDL, Jiří; JUREK, Tomasz; ŘEZNÍK, Miloš; WIHODA, Martin. *Dějiny Polska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. 690 s. ISBN 978-80-7422-306-8.
- CHWALBA, Andrzej. *Polsko 1989-2008 : dějiny současnosti*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 254 s. ISBN 978-80-7325-185-7.
- KOL. *Češi a Poláci v minulosti I*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964. 434 s.
- KOSMAN, Marcell. *Dějiny Polska*. Praha: Karolinum, 2011. 452 s. ISBN 978-80-246-1842-5.
- MACŮREK, Josef. *Dějiny polského národa*. Praha: Melantrich, 1948. 350 s.
- PACZKOWSKI, Andrzej. *Půl století dějin Polska 1939-1989*. Praha: Academia, 2000. 381 s. ISBN 80-200-0737-7.
- ŘEZNÍK, Miloš. *Dějiny Polska v datech*. Praha: Libri, 2010. 500 s. ISBN 978-80-7277-408-1.
- ŘEZNÍK, Miloš. *Polsko*. Praha: Libri, 2002. 228 s. ISBN 80-7277-129-9.

- **ŘEZNÍK, Miloš.** *Za naši a vaši svobodu : století polských povstání (1794-1864)*. Praha: Argo, 2006. 391 s. [ISBN 80-7203-668-8](#).
- **ŠTĚPÁN, Ludvík, a kol.** *Slovník polských spisovatelů*. Praha: Libri, 2000. 555 s. [ISBN 80-7277-005-5](#).
- **WANDYCZ, Piotr Stefan.** *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti*. Praha: Academia, 1998. 301 s. [ISBN 80-200-0657-5](#).

Související články

- [Římskokatolická církev v Polsku](#)
- [Seznam polských spisovatelů](#)
- [Krise polského ústavního soudu](#)

Externí odkazy

- Obrázky, zvuky či videa k tématu **Polsko** ve [Wikimedia Commons](#)
- Encyklopedické heslo **Polsko** v *Ottově slovníku naučném* ve Wikizdrojích
- Slovníkové heslo **Polsko** ve Wikislovníku
- Téma **Polsko** ve Wikicitátech
- [Polsko \(<http://www.openstreetmap.org/browse/relation/49715>\)](http://www.openstreetmap.org/browse/relation/49715) na [OpenStreetMap](#)
- Kategorie **Polsko** ve Wikizprávách

Instituce

- www.poland.gov.pl (<http://www.poland.gov.pl/>) – Oficiální portál
- www.poczta-polska.pl (<http://www.poczta-polska.pl/>) – Polská pošta

Stránky o Polsku

- [Turistický portál](https://web.archive.org/web/20050822111029/http://www.poland-tourism.pl/) (<https://web.archive.org/web/20050822111029/http://www.poland-tourism.pl/>)
- www.pot.gov.pl (<http://www.pot.gov.pl/>) – Informační turistický portál
- www.pilot.pl (<http://www.pilot.pl/>) – elektronická mapa Polska

Obecné informace

- *Poland - Amnesty International Report 2011* [online]. Amnesty International [cit. 2011-08-21]. Dostupné online (<http://www.amnesty.org/en/region/poland/report-2011>). (anglicky)
- *Poland (2011)* [online]. Freedom House [cit. 2011-08-21]. Dostupné online (<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2011&country=8115>). (anglicky)
- *Polsko - o českých krajanech* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2002-05-16 [cit. 2011-12-14]. Dostupné online (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/krajane_ve_sвете-inde_x_18.html).
- Bertelsmann Stiftung. *BTI 2010 — Poland Country Report* [online]. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2009 [cit. 2011-08-21]. Dostupné online (http://www.bertelsmann-transformation-index.de/fileadmin/pdf/Gutachten_BTI2010/ECSE/Poland.pdf). (anglicky)
- Bureau of European and Eurasian Affairs. *Background Note: Poland* [online]. U.S. Department of State, 2011-02-182011-02-18 [cit. 2011-08-21]. Dostupné online (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2875.htm>). (anglicky)
- CIA. *The World Factbook - Poland* [online]. Rev. 2011-08-16 [cit. 2011-08-21]. Dostupné online (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pl.html>). (anglicky)
- Zastupitelský úřad ČR ve Varšavě. *Souhrnná teritoriální informace: Polsko* [online]. Businessinfo.cz, 2011-04-08 [cit. 2011-08-21]. Dostupné v archivu (<https://web.archive.org/web/20130511104027/http://services.czechtrade.cz/p>

[df/sti/polsko-2011-04-08.pdf](#)) pořízeném dne 2013-05-11. (česky)

- DAVIES, Norman, a kol. *Poland* [online]. Encyclopaedia Britannica [cit. 2011-08-21]. Dostupné online (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/466681/Poland>). (anglicky)

Citováno z „<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Polsko&oldid=17439572>“

Stránka byla naposledy editována 28. 6. 2019 v 08:48.

Text je dostupný pod licencí [Creative Commons Uveďte autora – Zachovejte licenci](#), případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce [Podmínky užití](#).